

ВЧИНЕННЯ РОСІЄЮ ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ В УКРАЇНІ

УДК 341.485

Вступ. Минуле ХХ сторіччя особливо «відзначилось» в історії людства вчиненням злочинів геноциду різноманітних прошарків суспільства в залежності від їх расової, національної приналежності або медико-психіатричних характеристик. Почалось із геноциду, який влаштували турки стосовно вірменського народу під час і після Першої світової війни. Цю сумну естафету перехопила радянська держава, яка влаштувала спочатку геноцид українців під час так званого «воєнного комунізму» та створивши пізніше штучний голод, який призвів до мільйонних смертей в першу чергу селян України у 20-ті, 30-ті та 40-ві роки. Під час Другої світової війни (ДСВ) радянська влада влаштовувала геноциди народів різних національностей – кримських татар, чеченців, калмиків, інгушів, карачаївців, балкарців, ногайців, турків-месхетинців та інших народів на теренах ссрр.

Японські окупанти влаштовали геноцид китайського та корейського народів у захопленій Маньчжурії та у Кореї в 30-ті та 40-ві роки ХХ ст.

Знищення 6 мільйонів євреїв, мільйонів представників ромської національності, осіб з психічними захворюваннями та інших категорій людей під час правління в Німеччині Гітлера, який за своїми обсягами та технологічною продуманістю процесу знищення не мав нічого подібного в історії, став наймасовішим за кількістю жертв злочином геноциду в історії.

Кожен раз при реалізації злочину геноциду влада, яка його влаштовувала підводила відповідну «наукову» база, яка повинна була його «виправдовувати».

Ідеологи та організатори цієї політики в гітлерівській в гітлерівській Німеччині та в Японії були покарані Нюрнберзьким та Токійським міжнародними трибуналами.

Здавалось би прихильникам політики геноциду було подано наочний приклад реакції на неї світового суспільства і можна було плекати надію на не повторення її у майбутньому.

На превеликий жаль ці надії виявились марними. У другій половині ХХ століття були зафіксовані непоодинокі випадки вчинення злочинів геноциду у різних країнах світу. Достатньо згадати політику правлячої верхівки Китаю відносно уйгурського народу, злочини режиму червоних кхмерів у Кампучії проти власного народу, геноцид народу тутсі у Руанді, події у колишній Югославії та ін.

ХХІ століття продовжило цю сумну історію.

Агресія росії¹ проти незалежної України стала черговою сторінкою історії злочину геноциду. Вже 14 квітня 2022 року, через три тижні після віроломного нападу, Верховна Рада України прийняла заяву «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні» у якій чітко обґрунтувала наявність в діях збройних сил російської федерації ознак злочину геноциду [1].

З перших днів нападу російські агресори стали вчиняти численні акти геноциду на окупованих територіях. Буча, Ірпінь, Бородянка, тисячі інших міст, містечок та сіл, в які зайшли російські окупаційні війська, стали місцями вчинення масових вбивств, зґвалтувань, примусового викрадення дітей, депортації населення та інших діянь у віддалені регіони росії – діяння, які підпадають під ознаки злочину геноциду.

Фундаментальні рішення комітету міністрів Ради Європи щодо підготовки підписання з Україною угоди про створення спеціального трибуналу, у повноваження якого будуть передані справи про вчинення росією злочинів геноциду в Україні, відкриває нову сторінку в історії боротьби із вчиненням цього найтяжкого кримінального правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

1 За загальними правилами української мови назви країн, персональні дані осіб пишуться з великої літери. Це являє собою прояв поваги до країни та особи. Після початку активної фази агресії росії проти України вести мову про будь яку повагу щодо цієї країни та її лідерів є неможливим. Саме тому назву країни-агресора, її політичних та громадських діячів, а також назва колишньої радянської імперії та її лідерів пишемо з малої літери.

Загальне поняття злочину геноциду. Незважаючи на те, що сам термін геноцид має достатньо коротку історію, діяння, які підпадають під це поняття, відомі людству чи не з давніх часів. Деякі з них мали, так би мовити, одномоментний характер і були пов'язані з відповідними військовими діями, а деякі були притаманні відповідним націям, представникам відповідних релігій майже усю історію існування цивілізацій. Прикладів цьому достатньо. Як справедливо зауважує Г.Ю. Іванов *«Геноцид – це невід'ємна частина людської цивілізації і історії, від самого її початку. Адже, навіть до того, як на землі виникли стародавні організовані держави, роди, клани і племена билися між собою та винищували одне одного з тою самою жорстокістю, з якою й модерні нації атакують і намагаються ліквідувати групи тих, кого вони вважали за ворогів. Через свою природу геноцид ставить під загрозу не лише окремі групи людей на підставі національних, етнічних, расових, релігійних та інших ознак, він також безумовно загрожує міжнародному правопорядку, миру, безпеці, життю усього людства»* [2, с. 87].

Слід одразу зауважити, що в теорії кримінального права по сей день не існує однозначного розуміння що до того, які саме діяння утворюють злочин геноциду. Найвідоміший у світі дослідники геноциду професор Стенфордського університету Норман Наймарк та американська історикня Венді Лавер називають геноцид *«злочин над злочинами»* [3].

Конвенція про запобігання злочинів геноцид та покарання за нього (ст. 2) (далі – Конвенція), визначає злочин геноциду як:

«...будь-яке з наступних діянь, вчинене з наміром знищити, повністю або частково, національну, етнічну, расову або релігійну групу як таку:

- (а) вбивство членів такої групи;*
- (б) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень або психічного розладу членам такої групи;*
- (с) умисне створення для такої групи умов життя, розрахованих призвести до її повного або часткового фізичного знищення;*

(d) впровадження заходів, спрямованих на запобігання дітонародженню в такій групі;

(e) примусове переміщення дітей такої групи до іншої групи» [4]¹.

Слід зазначити, що таке розуміння злочину геноциду стало наслідком аналізу різноманітних ситуацій вчинення злочинів проти великих верств населення тих чи інших країн. Автор концепції геноциду Р. Лемкін розумів його виключно, як спробу знищення відповідної нації. Слід погодитись із сучасним тлумаченням цього злочину. Ми сьогодні розуміємо його більш широко, включаючи також спроби знищення відповідних расових, етнічних або релігійних груп. Трагічна історія його вчинення дає підстави розуміти його саме так, як зазначено сьогодні у Конвенції.

Конвенція відіграла визначальну роль при прийнятті Римського статуту Міжнародного кримінального суду, створенні та роботі Міжнародних трибуналів по колишній Югославії та по Руанді. Про те і визначення геноциду, яке сформульовано в Конвенції, не охоплює усієї різноманітності діянь, які можуть утворювати цей злочин, створює складнощі для міжнародних судових органів для визнання факту його вчинення і притягнення винних до кримінальної відповідальності, що вимагає перегляду фундаментальних підходів до визначення злочину геноциду, виходячи із реалій сучасності².

Фундаментальні основи вчинення злочину геноциду росії в Україні. Основа відмінності України від росії полягає у приналежності цих країн до різних цивілізацій, що обумовило проходження між ними «лінії розлому», яка за думкою С. Хантінгтона, поділяє цивілізації і по якій відбувається конфлікт [5].

Цивілізація це «людська спільнота, яка впродовж певного періоду часу (процес зародження, розвиток, загибель чи перетворення цивілізації) має стійкі особливі риси в соціально-полі-

1 Нажаль, офіційний українського текст зазначеної Конвенції, було надано для користування лише цього року листом МЗС № 72/14-612-54598 від 22.04.2024 хоча вона була ратифікована 18.03.1954

2 Вирішення цього питання не було нашим завданням при підготовці цього матеріалу. Ми просто фіксуємо факт.

тичній організації, економіці та культурі (науці, мистецтві тощо), спільні духовні цінності та ідеали, ментальність (світогляд)» [6].

Приймаючи за основу позицію С. Хантінгтона, хотілося б висловити деякі тези, які не співпадають із висловленою ним точкою зору, що підтверджується ситуацією війни між росією та Україною.

По-перше, С. Хантінгтон вважає, що «лінія розлому» визначається релігійною приналежністю. Стосовно України він помилково вважав що вона проходить по лінії «православ'я – греко-католицизм». Слід зазначити, що він глибоко помилявся. Як показала історія, між цими конфесіями жодного кардинального конфлікту не відбулось¹. Релігійний конфлікт дійсно проявився, однак по іншій лінії: українська православна церква московського патріархату (УПЦ МП) – православна церква України (ПЦУ). Справедливо зауважуючи, що по «лінії розлому» відбуваються національно-релігійні війни, С. Хантінгтон не оцінив того факту, що УПЦ МП повністю інтегрована в російську державність і не являє собою самостійну незалежну інституцію, реалізуючи завдання, що ставить перед нею рашистський диктаторський режим². Він не оцінив належним чином боротьбу за національну незалежність України у протистоянні з політикою росії, спрямованою на відновлення ссєр, яка фактично була трансформованою на відновлення російської імперії, що являла собою «тюрму народів». Можливо позиція автора була сформована під впливом

1 Лише в перші роки незалежності відбувались конфлікти стосовно використання культових споруд, які вдалось швидко вирішити. У подальшому співіснування православної та греко-католицької конфесій в Україні відбувалось безконфліктно. Особливо це стосується стосунків між греко-католицькою та православною церквою України.

2 Рашизм, являє собою «новий різновид тоталітарної ідеології та практик, які лежать в основі режиму, сформованого у російській федерації під керівництвом президента в. путіна, та ґрунтуються на традиціях російського шовінізму й імперіалізму, практиках комуністичного режиму СРСР та націонал-соціалізму (нацизму)». Постанова Верховної Ради України «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких» № 3078-ІХ від 2 травня 2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3078-IX#Text>. (Дата звернення: 05 травня 2024 р.).

закінчення холодної війни і загальною надією на встановлення довготривалого миру, що, на жаль, було спростовано історією ХХІ століття.

Цивілізаційна приналежність України та росії. Війна між росією та Україною по лінії розлому між ними являє собою цивілізаційне зіткнення, яке породжене процесами історичного розвитку цих країн. Україна представляє собою Захід, тоді як росія, незважаючи на часткове розташування в Європі, є представником Азії¹. Розвиток росії відбувався під впливом Азії з притаманними їй, у більшості випадків, авторитарними або тоталітарними політичними режимами. В росії сформувалась азійська культура, азійський культурно-цивілізаційний менталітет. До того ж не слід забувати, що в національному складі росії надзвичайно велика частка східних народів для яких цей менталітет і культура є фактично рідними.

Суть Західної цивілізації чудово визначив С. Хантінгтон зазначивши, що нею є «*Magna Carta*», а не «*Magna MacDonald's*» [5, с.70].

Формування української нації відбувалось як складова Західної [сьогодні ми використовуємо більш точне визначення – Євроатлантичної] цивілізації, тоді як російської – як представника Азійської, може, навіть, якщо бути більш точним – Центральноазійської цивілізації.

Євроатлантична цивілізація включає у себе, окрім країн Європи, також Сполучені Штати Америки, Канаду, Австралію, Ізраїль, Нову Зеландію та деякі інші країни. Якщо подивитись на їх перелік, то наочно видно, що сьогодні усі вони є фактичними союзниками України у війні проти агресії росії. При цьому слід погодитись із точкою зору стосовно того, що тривалість конфлікту призводить до залученості усе більшої кількості країн у міжцивілізаційний конфлікт, що суттєво впливає на можливості його закінчення [5. с. 440-441]. Це призводить до збільшення кількості

1 С. Хантінгтон справедливо зазначав, що «Сьогодні термін «Захід» повсюдно використовується для позначення того, що раніше іменувалося західним християнством. Таким чином, Захід, є єдиною цивілізацією, яка визначає себе за допомогою напрямку компасу, а не по назві будь-якого народу, релігії або географічного регіону» [5, с. 51]

загиблих, скалічених, біженців та величезних матеріальних збитків.

Фактори, що обумовлюють вчинення росією злочину геноциду в Україні. Виявлення факторів, що обумовлюють скоєння злочину геноциду, дозволить обрати ті чи інші механізми впливу, які будуть спроможні запобігти його вчиненню.

Як підкреслювалось вище, це визначення (ст. 2 Конвенції), є далеко не повним. Під час агресії росії в Україні були вчинені і інші діяння які фактично являють собою злочин геноциду. Це вимагає більш детального аналізу способів і методів, адже вони знаходяться у великому діапазоні від газової камери Аушвіцу до голодомору, від Бабиного Яру до бомбардування житлових будинків, шкіл та дитячих садочків у Херсоні, Харкові, Миколаєві, Кривому Розі інших містах України, від знищення енергосистеми України до викрадення сотень тисяч українських дітей... , і, у зв'язку із цим, виявлення тих фундаментальних факторів, які обумовлюють вчинення злочину геноциду.

Аналізуючи це питання будемо виходити із концепції, що фактори злочинності поділяються на три групи:

- а). соціально-політичні;
- б). соціально-економічні;
- в). біосоціальні.

Одразу вважаємо за необхідне підкреслити, що на відміну від загальнокримінальної злочинності, де можна виділити вплив конкретного з цих факторів на вчинення відповідного злочину(-нів), злочин геноциду обумовлюється, як правило, сукупністю різних факторів. При цьому їх «набір» може різнитись залежно від історичних, національних, етнічних та т ін. обставин. При цьому, вбачається, що у будь-якому випадку основним буде виступати комплексний політико- біо- соціальний фактор. Так, вчинення злочину геноциду у вигляді голодомору українців у 20-ті, 30-ті та 40-ві роки ХХ століття з було обумовлено політичними причинами пов'язаними із проголошеною й. сталіним політикою колективізації, бажанням знищити український народ як етнос з метою розселення на теренах його історичного проживання вихідців з північної та східної росії, бажанням побороти супротив

радянській владі з боку селян та ін. Факторами, що обумовили геноцид євреїв гітлерівцями виступали у першу чергу соціально-біологічний який заперечував взагалі існування єврейської нації. У будь якого випадку до цих факторів долучався соціально-економічний фактор оскільки політика геноциду переслідувала і отримання відповідних економічних зисків. Сукупність факторів, що обумовлюють вчинення злочину геноциду у конкретній країні, конкретними виконавцями, щодо конкретних національностей і груп у кожному випадку може бути різною у різні часи.

Можливо, що найвідомішим злочином геноциду був геноцид єврейського народу під час фашистського режиму в Німеччині. Адже саме він послугував розробці А. Лемкіним концепції злочину геноциду, яка була викладена у його відомій праці «Axis Rule in Occupied Europe» («Правління Осі в окупованій Європі») (1944) в якій він зазначав «...геноцид не обов'язково означає негайне знищення нації. Він, скоріше, означає скоординований план різних дій, спрямованих на знищення суттєвих основ життя національних груп з метою їхнього знищення. Метою такого плану буде розпад політичних і соціальних інститутів, культури, мови, національних почуттів, релігії та економічного існування національних груп, а також знищення особистої безпеки, свободи, здоров'я, гідності та навіть життя осіб, що належать до таких груп» [15, с.416]. Вбачається, що геноцид єврейського народу був обумовлений дією усіх трьох груп факторів у сукупності. При цьому домінуючу роль відіграв біосоціальний фактор, до якого приєдналися соціально-економічний і соціально-політичний. Здійснена (звичайно, достатньо поверхнева), спроба аналізу дії факторів, що обумовлюють вчинення злочину геноциду, має стати відправною точкою для їх аналізу, з позицій вчинення злочину геноциду проти українського народу в наші дні.

На відміну від гітлерівської концепції, основним фактором, що визначає сьогодні геноцид росії відносно українського народу, перебуває соціально-політичний фактор.

Ще на самому початку існування більшовистської влади, один з лідерів більшовиків Л. Троцький прямо заявляв: «На жод-

ну хвилину не забувайте, що Україна має бути нашою і нашою вона буде лише тоді, коли буде радянською...»¹.

Це чудово демонструє вислів заступника голови ради безпеки росії д. медведева, який заявив: «Існування України смертельно небезпечно для українців. І я маю на увазі не лише нинішню державу, бандерівський політичний режим. Я говорю про будь-яку, абсолютно будь-яку Україну. Наявність самостійної держави на історичних російських територіях тепер буде постійним приводом відновлення військових дій» [6].

Ще більш конкретно висловився м. п. патрушев (секретар на той час ради безпеки росії): «Якщо ми тепер не завоюємо Україну... МИ ВТРАТИМО ВСЕ!

Ми не отримаємо родовищ сланцевого газу на території Харківської і Донецької областей. Ми не отримаємо такої «критичної сировини» як літій, кобальт, скандій, графіт, тантал, ніобій, та інші.. якими багата Україна.

Ми не отримаємо джерел хліба і продовольства ... де існують величезні запаси, надлишки хліба, але їх важко взяти одразу там, де по сей час бандерівщина...

Ми повинні перемістити на Україну не менше трьох мільйонів ротів з північної голодної Росії. Розмістити півтора мільйону армію на Україні ближче до кордонів ЄС, щоб вони тремтіли.

На захоплених територіях слід розширити застосування розстрілів (і усе це викладати у соц. мережах... СТРАХ – це наша головна зброя). Без цього побудувати Росію майбутнього неможливо.

Без силових відомств і інших подібних організацій з каральними функціями РФ як імперія існувати не може» [7].

Очільники росії, і у першу чергу її президент в. путін, обгрунтовуючи напад на Україну, у першу чергу висувують саме політичні «претензії» - передачу відповідних територій, які, на їх думку, є «споконвічно російськими», зміну керівництва України, видуману «денацифікацію» і зміну політичного режиму, який

¹ Олег Романчук. Ультиматум. Хроніка одного конфлікту між Раднаркомом РРФСР і Центральною Радою/ URL: <https://exlibris.org.ua/text/ultimatum.html>

вони визначають як «бандерівський», відмову України від вступу в НАТО та ЄЕС та т. ін. Усі ці вигадані підстави мають на меті лише одне – ліквідацію України як самостійної незалежної держави та знищення української нації як суб'єкта міжнародних відносин.

До політичних підстав геноциду наближене і питання про існування самостійної Української православної церкви, яка спромоглася вирватись з під керівництва ПЦ МП.

Підґрунтям політичного фактору є ідеологічна складова. В її основі перебуває теза про існування єдиного «російського» народу. Вище була обґрунтована безпідставність такої тези. Тим не менш вона активно пропагандується в росії. Під неї останнім часом підкладена і законодавча основа – 08 травня 2024 року, одразу після вступу на посаду президента рф, в. путін видав указ «Основи державної політики в області історичної освіти» [8], у якому фактично повністю знайшли відтворення погляди автора на історію росії, єдність російського і українського народів, висловлені ним в інтерв'ю американському журналістові Такеру Карлсонові 06 лютого 2024 року [9], у якому він прямо висловився про те, що Україна є фактично частиною росії і підтвердив зазіхання на усю її територію.

Ідеологічна складова містить у собі, як один з найважливіших елементів, ідеологічну обробку свідомості мас. Саме через mass media у свідомість росіян десятиріччями «вбивалась» інформація про панування в Україні фашистів, про нелегітимність української влади, про «єдиний народ» та т. к. З початком активної фази агресії росії проти України кремлівська пропаганда стала активно пропагандувати вчинення агресорами діянь, які утворюють склад злочину геноциду в розумінні Конвенції. Визначаючи в якості основного фактору, що обумовлює вчинення злочину геноциду росії проти Українського народу соціально-політичний фактор, не можна відкидати суттєвий вплив і соціально-біологічного фактору. Аналіз факторів, що визначають здійснення злочину геноциду росії проти Українського народу, на перший погляд, здається, що цього фактору не існує. Однак, це лише на перший погляд. Звичайно, що очільники росії не можуть собі дозволити вести мову

про якусь біологічну неповноцінність українців, про них як про «нижчу расу», чи щось подібне. Але це лише на перший погляд.

Він проявляється у запереченні самого факту існування українського народу. Відома і багаторазово повторювана на усіх рівнях очільниками росії теза «МИ ОДИН НАРОД» є яскравим підтвердженням наявності саме біосоціального фактору. Саме вона обумовлює переселення українців з окупованих територій у росію, примушування до відмови від українськості, викрадення дітей та т. ін.

Поняття «російський народ» в тлумаченні його лідерів є абсолютно надуманим. Росіяни як такі являють собою відокремлену національно-етнічну групу поряд з представниками інших етносів, які проживають на території росії і яких налічує більше 190 [12]. Ще наприкінці XIX – на початку XX ст. відомий вчений історик академік Петербурзької академії наук О. Шахматов на підставі аналізу величезного масиву даних довів що *« малоруські (українські) племена полян, древлян, волинян, бужан, тиверців, дулібів, уличів заселяли територію від берегів Прип'яті аж до Чорного моря, від Дніпра і до Карпат. Ці слов'янські племена не мали жодного споріднення з племенами меря, мурома, весь, мешера, перм, печора, мокша, мордва, марі, які жили в X–XIII століттях у землі Моксель, а пізніше — в Московії, вічній землі великоросів»* [13]¹. Уся політика москви по відношенню до України у XX століття полягала у знищенні української нації і заміні на території України українського населення переселенцями з росії. І сьогодні ми спостерігаємо продовження цієї тактики.

Не можуть залишитись поза увагою факти масового прямого знищення громадян України російськими агресорами. Не говорячи про чисельні жертви безпосередньо на полі бою, не можна забувати про факти вбивств тисяч українців на тимчасово окупованих територіях, створення концтаборів, численні факти тортур над громадянами України, що дзеркально повторює дії німецьких фашистів на окупованих територіях у роки Другої світової війни.

¹ До речі, росіяни самі стверджують про власну особливість, заявляючи про наявність в них зайвої хромосоми. Див. Міністр культури РФ віднайшов у росіян зайву хромосому. [14].

Доказом наявності біосоціального фактору у здійсненні росіянами злочину геноциду українців, є факт масового вивезення з України дітей, передача їх на виховання у російські сім'ї з метою зміни ними національної самоідентифікації. 17 березня 2023 р. цей факт був визнаний Міжнародним кримінальним судом, який видав ордер на арешт міжнародних злочинців – президента росії путіна та уповноваженої при ньому в справах дітей марії львової-белової.

Окупація України росією передбачає навмисну кампанію етнічної чистки, щоб окуповані українські території неможливо було повернути, - вважають аналітики вашингтонського Інституту вивчення війни (ISW). Російська окупаційна політика розрахована на те, щоб створити «незворотний вплив на кілька поколінь» та ізолювати Україну від Заходу. Для цього росіяни використовують стратегію примусової депопуляції та повторного заселення.

Таким чином, змінюючи демографічну картину окупованих територій України, росіяни сподіваються зробити повернення цих територій неможливим.

Не менш важливе значення для визначення факторів, що обумовлюють геноцид українського народу належить і соціально-економічному фактору (особливо чітко це знайшло своє відображення у процитованій вищій промові м. п. патрушева). Україна з її потужним промисловим та аграрними секторами, з найбагатшою палітрою природних копалин займала важливе місце в економіці колишнього радянського союзу. Проголошення незалежності суттєво вплинуло на економічний потенціал росії, на розвиток її економіки у цілому. Економічна основа геноциду передбачає знищення економічного потенціалу України, наслідком якого має стати знищення і українського народу. За роки повномасштабної агресії росія знищила більше як половину енергетичних потужностей України, маючи на меті не тільки ослаблення економічного потенціалу країни, а і постановку українців на межу виживання у холодні зимові місяці, створення чергового голодомору, поширення захворюваності тощо [10].

Окрім цілеспрямованого знищення економічного потенціалу, агресори одночасно вчиняють також злочин екоциду, який тісно

пов'язаний з економікою. Яскравим прикладом цього є умисний підриг російськими агресорами Каховської ГЕС, внаслідок чого загинула невстановлена на цей час велика кількість українців та виникли суттєві негативні наслідки для екосистеми у цілому, які мають як наслідок не тільки економічне послаблення України, а й довготривалий вплив на здоров'я людей, тривалість їх життя. До фактів екоциду відноситься і знищення всесвітньо відомого заповідника Асканія Нова, і екопарку у Харкові, і забруднення території і... Це у цілому здійснює негативний вплив на українську націю, впливаючи на її розвиток. За достатньо поверхневими оцінками експертного середовища загальна шкода спричинена доквіллю України на січень 2025 року перевищує 100 млрд доларів США [11].

Зазначені вище фактори обумовлюють чотири способи вчинення злочину геноциду росією в Україні, залежно від об'єктивної сторони його вчинення,:

- біологічний геноцид
- політичний геноцид
- економічний геноцид
- соціальний геноцид

Біологічний геноцид – перешкоджання біологічному розвитку української нації, яке проявляється в прямому та опосередкованому знищенні української нації, уповільненні її розвитку, примусової депортації населення в регіони, які не пов'язані з історичними регіонами розселення українського народу, зміні національної самоідентифікації дітей українського походження, заміна населення на українських землях шляхом примусової міграції в Україну з території росії та інших країн. Усе це вже знайшло своє підтвердження висновками ряду міжнародних комісій і експертів.

Політичний геноцид – проявляється у повному знищенні політичної структури України на тимчасово окупованих територіях, що безпосередньо впливає на існування та розвиток української політичної нації, що проявлятиметься у зменшенні чисельності українців.

Економічний геноцид – знищення економічного потенціалу України з метою скорочення популяції українського народу, доведення населення до стану жебрацтва, що у свою чергу матиме наслідком поширення захворюваності та смертності та зміну національної структури України.

Соціальний геноцид - свідоме нищення рівноваги суспільства на тимчасово окупованих територіях шляхом зменшення чисельності представників української нації, здійснення примусового переходу в громадянство росії, репресій над представниками української нації, які займали в незалежній Україні службові становища і їх заміна на представників російської нації та т. ін.

Усі вказані способи вчинення росією злочину геноциду в Україні мають єдину загальну мету – знищення української політичної нації як такої.

1. Заява Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-20#Text> (Дата звернення 14.04.2025 року).
2. Г. Ю. Іванов. Актуалізація правових досліджень, щодо вивчення та визнання геноциду, як суспільно-небезпечного явища. Український дослідницький простір в умовах війни: адаптація й перезавантаження технічних і юридичних наук. Харків-Рига, 2022.
3. Венді Лавер. «Геноцид – це злочин над злочинами». URL: <https://localhistory.org.ua/texts/interviu/vendi-lauer-genotsid-tse-zlochinnad-zlochunami/> (Дата доступу 31.01.2025 року)
4. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. Прийнята та запропонована до ратифікації та підписання Генеральною Асамблеєю ООН, резолюція 260 А (III) від 9 грудня 1948 р., набрала чинності для України 13 лютого 1955. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text (дата доступу 10.11.2024).
5. Хантінгтон, Самозль. Столкновение цивилизаций [пер. с англ. Т. Веллимева]. Алматы ; РДЦ-Алматы, 2020. 576 с. (Эксклюзивная классика).
6. Виступ М. П. Патрушева на закритому засіданні ради безпеки рф. URL: <https://x.com/210ifjd2/1790115057180811594> (Дата доступу 15.12.2024 р.)
7. Інтерв'ю президента росії в. в. путіна Такеру Карлсону 09.02.2024 р. URL: <https://www.google.com/search> (Дата доступу 21.12.2024 року).

8. *Основы государственной политики в области исторического просвещения. Указ президента рф №314 выд 08 тьяня 2024 р.* URL: <https://news92.ru/2024/05/08/rossija-utverdila-osnovy-gosudarstvennoj-politiki-v-oblasti-istoricheskogo-prosveshhenija/>
9. *Сайт «Канал 24» в соціальной мережі «Телеграм» 06 червня 2024 р.* URL: https://24tv.ua/novini_tag1117/ (дата доступу 06. 11. 2024 р.).
10. *Соціальна мережа «Телеграм» 30 тьяня 2024 р.*
11. *Индигенний сепаратизм у РФ. Розпад імперії.* URL: https://lb.ua/blog/pavel_lisianskiy/520902_indigenniy_separatizm_rf_rozpad.html (дата доступу 11.02.2025).
12. *«Великоросійський» народ ніколи не мав рoдинного коріння з українським.* URL: <https://armyinform.com.ua/2021/06/10/velykorosijskiy-narod-nikoly-ne-mav-rodynnogo-korinnya-z-ukrayinskim/> (дата доступу 11.02.2025).
13. *Міністр культури РФ віднайшов у росіян зайву хромосому.* URL: https://espreso.tv/news/2014/03/13/ministr_kultury_rf_znayshov_u-rosiyan_zauvu_khromosomu (дата доступу 11.12.2024).
14. *Заява Верховної Ради України “Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні”:* *Постанова Верховної Ради України Про Заяву Верховної Ради України “Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні”, від 14 квітня 2022 року № 2188-IX.* URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t222188> (дата доступу 11.02.2025).

Фріс П.Л. Вчинення росією злочину геноциду в Україні

Час, що минув з початку активної фази агресії росії проти України ознаменувався здійсненням агресорами чисельних злочинів, які за своїми ознаками підпадають під визначення злочину геноциду, який сформульований в ст. 2 Конвенції ООН про запобігання злочинів геноциду та покарання за нього. При цьому ці злочини характеризуються різними формами здійснення. Їх метою є виключно знищення українського народу як етносу як шляхом прямого його знищення так і шляхом створення умов які повинні привести до цього наслідку. Україна одразу після початку активної фази агресії звернулась до Міжнародного кримінального суду в Гаазі з позовом проти росії, який на даний час перебуває у стадії розгляду. Вчинення злочину геноциду вимагає, по-перше, з’ясування причин які обумовили його вчинення і, по друге, визначення форм його вчинення. Саме аналізу цих питань присвячена ця публікація.

Ключові слова: політика в сфері боротьби зі злочинністю, підсистеми політики в сфері боротьби зі злочинністю, кримінально-правова політика, воєнний стан, злочин геноциду, лінія розлому, цивілізація, цивілізаційна приналежність.

Fris P.L. The commission of the crime of genocide by Russia in Ukraine

The time that has passed since the beginning of the active phase of Russian aggression against Ukraine has been marked by the commission by the aggressors

of numerous crimes, which by their features fall under the definition of the crime of genocide, which is formulated in Art. 2 of the UN Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. At the same time, these crimes are characterized by various forms of commission. Their goal is exclusively the destruction of the Ukrainian people as an ethnic group, both by direct destruction and by creating conditions that should lead to this consequence. Immediately after the beginning of the active phase of aggression, Ukraine filed a lawsuit against Russia with the International Criminal Court in The Hague, which is currently under consideration. The commission of the crime of genocide requires, first, an explanation of the reasons that led to its commission and, second, a determination of the forms of its commission. This publication is devoted to the analysis of these issues.

Keywords: crime control policy, crime control policy subsystems, criminal law policy, martial law, crime of genocide, fault line, civilization, civilizational affiliation.